

SOURCE SHEET - PARSHAT KEDOSHIM 2017

1. Vayikra 19:1 - "Be Holy!"

דָּבַר אֵל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם.
אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת שְׁבֹתַי תִּשְׁמְרוּ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

2. R. Samson Raphael Hirsch - the positioning of this directive

ויקרא, צו, שמיני, תזריע, מצורע, אחרי מות - קדושים. החזון המוסרי של החיים נלמד מדבר ה' שתחת כנפי הכרובים. חזון זה מיוצג סמלית (symbolically represented) במשכן ובקרבתו. אולם חזון זה יוגשם רק בידי אנשים שהורתם ולידתם, מזונם וחינוכם, הוא במשטר של דיני מאכלות אסורות, טומאה וטהרה, ועריות (פרשת שמיני עד אחרי מות). רק לאלה ניתן לומר אחר כך: "קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם!"

3. R. Yisrael Salanter - how is holiness reflected in mundane monetary matters?

מקובל בעולם לזהות (identify) את הקדוש עם הגדול בתורה וביראה. אולם לחז"ל בחינה אחרת לקדושה ומהי הבחינה? לפי היחס לכסף! "ואמאי קרי ליה לר' מנחם בן סימאי 'בן של קדושים'? דלא אסתכל בצורתא דזוזא" [פסחים קד]. וגם בפרשת קדושים קובעת התורה התנאים לקדושה: "לא תגנובו", "לא תכחשו" ו"לא תעשו עול במשפט" וכו'. בזה תלויה הקדושה, "כי קדוש אני ה' אלקיכם". בשמים אני, כביכול, הקדוש, ואם אני דורש מכם קדושה, כוונתי בעניינים ארציים, חומריים: במסחר, בעבודה, וביחס עם הבריות.

4. Ktav Sofer - holiness is not asceticism

'קדושים תהיו' אבל לא פרושים ופורשים מן העולם. 'כי קדוש אני', ואף על פי כן הנני שוכן אתכם ומתהלך בתוכם.

5. R. Samson Raphael Hirsch - the positioning of Chapter 19 between Chaps. 18 & 20

פרק זה מפסיק בין דיני עריות ונראה ביניהם כעין מאמר מוסגר, שהרי ברור שפרק כ' הוא המשך ישיר לפרק י"ח. נוסף לכך, שרוב ההלכות האמורות בפרק י"ט נתבארו כבר במקומות אחרים. נראה אפוא, שלא נטעה אם נאמר: הפרק הקודם צייר את הניגוד השלילי לחוקות התועבות של הכנענים, ואילו כאן בא לתאר את הניגוד החיובי של חיי חברה שייכוננו רק על יסוד טהרה בחיי המין. משום כך אתה מוצא, שפרק זה מתחיל בכיבוד אב ואם, שהוא אבן היסוד של כל מוסר אנושי חברתי. ואף הוא מקדים את האם, שכן רק אם האיש נושא אשה כשרה, ימצאו גם הבנים ה"אם" ראויה שהיא תנאי לכל אנושיות רוחנית מוסרית. רק אז ייווצר היחס היהודי של בנים להוריהם. יחס זה הוא נשמת חיי המשפחה, המגדלת בנים לתורת ה' והמטפחת בהם כל מידה טובה.

6. Chizkuni – if you want to be holy, you need to work on your motives . . .

לרצונכם תזבחהו תנו רצונכם בו שלא תהיו צרי עין במה שתקריבו לפני הקב"ה. לפי שיש בני אדם שאינן מקריבים מן הלב, אלא מתוך שרואים שאר בני אדם חבריהם עושים, ויש להם בשת אם לא יעשו כך.

7. Chizkuni – the route to holiness is ordinary human relations

לא תלך רכיל בעמיק לא תעמיד על דם רעך אני ה' אלו נאמר "ו"לא תעמוד ב וי"ו הייתי אומר שתי מצוות הן. עכשיו שכתוב "לא" בלא וי"ו על כורחין שניהם מצוה אחת. וכן הפירוש: לא תלך רכיל כדי שלא תעמיד על דם רעך. שכשתאמר לרעך פלוני הוציא דבה עליך, אותו הנאמר עליו עומד עליו והורגו... ד"א לא תלך רכיל, אבל אם שמעת עצה על חברך להרגו, לא תעמוד על דמו אלא הודע לו העצה... לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא. אם שמעת שהעוה לך לא תהיה נוטר לו שנאה בלבבך מסותרת, אלא "הוכיח תוכיח אותו": "מדוע עשית לי כך?" ושמה מתוך כך יתברר הדבר כי הכל שקר ולא נתכוין למה שאתה סבור, או יתקן את מה שהעוה ומתוך כך "לא תשא עליו חטא" לחשדו בדבר שאינו.

8. R. Samson Raphael Hirsch – the Ten Commandments were individualized, here it is plural

לא תגנבו ולא תכחשו ולא תשקרו איש בעמיתו. ולא תשבעו בשמי לשקר וְחַלְלַתְּ אֶת שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי ה'... אמורים בלשון רבים, ועל פי זה תתבאר משמעותם. אילו נאמר כאן: "לא תגנב, לא תכחש, לא תשקר, לא תשבע בשם ה' לשקר", היו הדברים פונים אל היחידים כבעשרת הדברות, כלומר היה מדובר בגניבה, בשקר, ובשבועת שקר ממש. אך האזהרה על אלה איננה עניין לפרשת הקדושה. אדם רחוק מלהיות קדוש, אם רק אין הוא גונב ולא נשבע לשקר. אך כשהדברים אמורים בלשון רבים, הרי הם פונים אל הכלל הלאומי, ושוב אי אפשר לומר, שמדובר כאן באותם פשעים גסים, כי הללו לעולם לא ייעשו בידי כל העם ואף לא בידי רובו, כי בכל חברה לאומית הם יכולים להוות רק תופעות מבודדות, והכלל נחלץ מאליו לדיכויים (suppress them) בכוח המדינה שבידו.

אלא מדובר כאן באותם סוגים של גניבה, שקר, ושבועת שקר, היכולים לחדור בכל חיי המסחר והחברה. ולא עוד, אלא שיכולים הם להיות האופי השליט (dominant character) באומה. ומתוך שהכל דשים (trample) בהם, כבר ניטל מהם אות הקלון (shame) של הפשע. גדולה מזו, הם נחשבים אמנות, הראויה לשבח ולכבוד. אך בעיני ה' הם שפלים ונבזים, כגניבה וכשקר וכשבועת שקר פשוטים. עליהם מזהיר כאן דבר ה' הבא לקדש את עמו.

..."לא תגנבו" כולל גם גניבת דעת. יהודי ישר יקנה לו חבר... אך לא "יגנוב" את לבו. לא ינהג בערמה להטעות את הבריות, לא "יגנוב את דעתם" במעשים או במלים למען יכירו לו טובה שאין הוא ראוי...

... הדברים אמורים כאן בלשון רבים, והם פונים אפוא אל כלל האומה על כל חבריה, כך נכללו גם אותם סוגי גניבה ושקר, שאינם בכלל פשעים הנעשים בידי יחידים אלא הפכו למנהג המדינה. ומשנעשו נחלת הכלל, כבר נעשו כהיתר בעיני הבריות. וכך יתבאר המאמר המסיים פסוקים אלה... הרי הוא אומר לישראל השוכן בין העמים: "וְחַלְלַתְּ אֶת שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי ה'". הנך שליח ה' בקרב העמים, ושם ה' נקרא עליך, ומי שזכה להיות עם ה' חייב להיות מופת לעמים. עליו להציג בפניהם חברה העומדת על הדין והאמת והנאמנות. אם תכתים (stain) את עצמך במעשים הקרובים לגניבה ולשקר תחלל את שם ה' הנקרא עליך...